

Hoe de Europese universitaire allianties bijdragen aan het Nederlandse hoger onderwijs

Juni 2025

Inleiding

Het European Universities Initiative (EUI) is in 2019 door de Europese Commissie gelanceerd met de ambitie een systemische transformatie van het hoger onderwijs in de EU te stimuleren, door de creatie van allianties van universiteiten. Nederland, waar 14 universiteiten en 36 hogescholen gevestigd zijn, heeft de aanpak van Europese universitaire allianties enthousiast omarmd. Deze allianties zijn potentieel belangrijke hefboomen voor de modernisering en versterking van het Nederlandse hoger onderwijs. Ze creëren systemische, diverse, grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden op het gebied van onderwijs, onderzoek en regionale ontwikkeling en dragen daarmee bij aan de kwaliteit van het hoger onderwijs en aan het Nederlandse concurrentievermogen. Met het volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK) voor de deur roept Universiteiten van Nederland (UNL) Nederlandse beleidsmakers en instellingen op deze allianties te ondersteunen, op elkaar af te stemmen en te financieren. Op basis van de gemeenschappelijk overeengekomen missies van Nederlandse universiteiten, vatten we een aantal innovatiegebieden samen waarin het EUI van grote toegevoegde waarde is.

Onderwijs

Ontwikkeling van vaardigheden

Een van de belangrijkste voordelen van de allianties is dat het bundelen van de krachten en expertises van de verschillende deelnemende instellingen leidt tot unieke programma's van zeer hoge kwaliteit. Voor Nederlandse instellingen geldt dat zij hiermee toegang krijgen tot expertise en infrastructuren, buiten wat er op nationaal niveau al beschikbaar is. Studenten krijgen toegang tot kennis, docenten, andere Europese studenten, infrastructuur, en grensoverschrijdende maatschappelijke opdrachten die in het thuisland niet altijd beschikbaar zijn. Studenten kunnen in hun programma online, blended en/of on-campus opleidingen en cursussen van verschillende instellingen integreren, zelfs binnen één semester of studieblok. Zij doen hiermee ervaringen, perspectieven en vaardigheden op die zij anders niet hadden opgedaan en ontwikkelen een internationaal netwerk.

*De TU/e heeft in **EuroTeQ** samen met SURF en de Nederlandse EWUU alliantie een **Nederlandse IT applicatie voor een gezamenlijke studiegids** geïmplementeerd. Deze IT applicatie kan een voorbeeld implementatie worden van een **Europese IT standaard** met Nederlandse principes zoals "privacy by design."*

Innovatief onderwijs

Binnen Europees alliantieverband kunnen instellingen makkelijk experimenteren met nieuwe, innovatieve vormen van onderwijs. Bijvoorbeeld op het gebied van digitalisering en uitwisseling, maar ook met de flexibiliteit van het volgen van verschillende programmaonderdelen aan verschillende instellingen. Zo ontstaan open curricula waarbij studenten op verschillende manieren een eigen programma kunnen samenstellen. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van vaardigheden: studenten kunnen zich breed oriënteren of juist hun eigen specifieke expertise ontwikkelen. Daarnaast draagt het bij aan 'brain circulation' en gebalanceerde studentenstromen. Deze flexibiliteit is wel afhankelijk van een betrouwbare digitale infrastructuur voor het uitwisselen van data, inschrijfsystemen en het beschikbaar maken van studiegidsen. Nederlandse initiatieven zoals Edubadges, Eduhub, edXchange en 'federated identities' zijn goede voorbeelden hiervan.

De samenwerking binnen allianties biedt hiernaast kansen voor het identificeren -of juist wegnemen- van barrières zoals automatische erkenning, afgeven van studiepunten, studentenadministratie, verschillen in accreditatie en kwaliteitszorg en meer, wat kan bijdragen aan het behalen van de gezamenlijke Bologna doelen.

Vereniging Universiteiten van Nederland

Lange Houtstraat 2
Postbus 13739
2501 ES Den Haag

Tel +31 70 302 14 00
E-mail post@unl.nl
Web universiteitenvannederland.nl

KvK 40480226
IBAN NL61 INGB 0001 5964 15
BTW NL007088784B01

*De TU Delft heeft in de **Enhance** alliantie **innovatief interdisciplinair onderwijs** en **goedlopende micro-credential programma's in D&I en STEM** ontwikkeld. Ze werken aan **één campus-netwerk met flexibele en begeleide leerpaden**, waaronder modules voor **transnationaal en inclusief STEM-onderwijs**.*

Leven Lang Ontwikkelen (LLO)

De allianties kunnen met hun flexibiliteit, innovatie en uiteenlopende expertises bijdragen aan Leven Lang Ontwikkelen. De vraag naar professionele vaardigheden blijft evolueren. Allianties zijn zeer geschikt om aanbod van modulaire korte cursussen en microcredentials aantrekkelijk te maken en op grote schaal te leveren met de mogelijkheid om nieuwe LLO behoeftes te identificeren. Nederlandse instellingen voeren verschillende pilots uit, waardoor LLO meer voet aan de grond krijgt.

*De Open Universiteit werkt binnen de **OpenEU-alliantie** aan innovatie van **LLO**. De kracht van de alliantie ligt in de samenwerking tussen universiteiten met een sterk profiel in **afstandsonderwijs en digitalisering**. **Interoperabiliteit** is een fundamenteel element van deze samenwerking. Er wordt gewerkt aan **uitwisselbare LLO-producten** en een **gezamenlijke bacheloropleiding Software Development and Testing**.*

Europese graad en accreditatie

Binnen allianties worden al gezamenlijke opleidingen en onderwijsprogramma's ontwikkeld waarbij studiepunten worden toegekend. Dit maakt allianties de perfecte plek om samenwerking en harmonisatie voor accreditatie te verbeteren. De voorgestelde "European Degree" zal geharmoniseerde accreditatie en wederzijdse erkenning van graden stimuleren. Nederlandse universiteiten zien dit als een kans de internationale aantrekkingskracht van hun gezamenlijke programma's te behouden. Daarnaast kan de European Degree gerichte hervormingen stimuleren en administratieve belemmeringen tussen de lidstaten wegnemen. Meer over waarom de Nederlandse universiteiten de ontwikkeling van een European Degree steunen leest u in [onze standpunten hierover](#).

*De Universiteit Maastricht heeft in **YUFE** open curriculumprogramma's die gebruik maken van een **Virtual Campus**, met als vlaggenschip de **Joint Bachelor in Urban Sustainability**. De volgende stap is het onderzoeken van een Joint Master opleiding.*

Onderzoek & Innovatie

Netwerken benutten en talent stimuleren

De allianties vormen ecosystemen en structuren die onderzoekers uit verschillende disciplines en landen verbinden en helpen hen sterke, langjarige consortia te vormen. Deze consortia kunnen concurrerende Europese financiering nastreven, zoals binnen Horizon Europe, en vooral als in het nieuwe MFK nadrukkelijker richting op thema's wordt gelegd. Net als studenten kunnen onderzoekers door de nauwe samenwerking en uitwisselingsmogelijkheden nieuwe vaardigheden opdoen. Onderzoekers, in het bijzonder beginnende onderzoekers zoals promovendi, profiteren van uitgebreide mentoring mogelijkheden, gezamenlijke supervisie, (gedeelde) infrastructuur, publicatiemogelijkheden, uitwisseling van kennis en de eerdergenoemde mobiliteit. Allianties maken hiermee de weg vrij voor Nederlandse instellingen om aantrekkelijke kweekvijvers voor talent te blijven en tegelijkertijd de Europese onderzoeksinfrastructuur te voeden. De nexus onderzoek-onderwijs stimuleert het direct opnemen van nieuwe onderzoeksinzichten in de collegezaal en bevordert een interdisciplinaire cultuur.

Institutionele voordelen

Niet alleen studenten en onderzoekers leren van elkaar. Ook op institutioneel niveau valt veel te winnen. Het delen van kennis en infrastructuur is net zo goed zinvol voor domeinen zoals Research Management Services, Human Resource praktijken, Studentondersteuning, en niet te vergeten, verankerde onderscheidende strategische missies in elke Nederlandse universiteit. De institutionele samenwerking binnen allianties leidt ook op deze niveaus tot capaciteitsopbouw en innovatie.

Universiteiten van Nederland

Regionale ontwikkeling

De impact uitbreiden tot buiten de universiteitsmuren

De steun aan allianties door de Europese Commissie (en andere partijen) stimuleert regionale groei en innovatie door het samenbrengen van verschillende partijen en stakeholders. Ook biedt het kansen voor het betrekken van studenten op maatschappelijk en sociaal niveau door hen bloot te stellen aan regionale en Europese uitdagingen. Dit alles genereert economische en sociale voordelen op al die verschillende niveaus: lokaal, regionaal, en nationaal. Nederlandse universiteiten die actief zijn binnen regionale samenwerkingen kunnen hun inspanningen en ervaringen delen met partners in andere allianties en zo nog meer impact maken. Dit is aantrekkelijk voor investeerders en financiers (zoals Interreg) en voor het uitbreiden van de arbeidsmarkt. Dergelijke grensoverschrijdende samenwerking kan helpen talent te behouden, nieuwe banen te creëren en (lokale) MKB te stimuleren.

*Het **Joint Virtual Administrative Office** van **CHARM-EU** (Universiteit Utrecht) ondersteunt het joint degree masterprogramma **Global Challenges for Sustainability**: van open dagen tot afstuderen. Daarnaast werkt de alliantie aan het uitbreiden met meer partners van de **Student Research Hub** tussen UU en Universiteit Montpellier. Hierin werken onderzoekers, studenten, professionals en maatschappelijke partners samen aan complexe vraagstukken.*

Hoe verder?

De allianties zijn een essentieel instrument om het Nederlandse hoger onderwijs te versterken, maar we erkennen operationele uitdagingen rond juridische, financiële, digitale en administratieve barrières. De visie is echter veelbelovend: een flexibel, pan-Europees ecosysteem waarin Nederlandse instellingen profiteren van gestructureerde, multi-institutionele programma's, internationaal gedeelde onderzoek infrastructuren en meer florerende regionale samenwerking. Het succes van deze visie hangt af van de vraag of Nederland, samen met andere lidstaten, de Europese Commissie, en gesteund door de 'Union of Skills', actief stuurt op het 'mainstreamen' van op allianties gebaseerde innovaties.

Concreet denken de Nederlandse universiteiten aan:

- 1 Nationaal beleid op elkaar afstemmen: De ministeries van Onderwijs (OCW) en Economische Zaken (EZ) hebben gezamenlijke strategieën nodig om "macrodoelmatigheid" (optimale inzet van onderwijsprogramma's) van bachelor- en masteropleidingen buiten het huidige nationale perspectief aan te pakken.
- 2 Investeren, vereenvoudigen en mainstreamen: Het aanpassen van bestaande accreditatieraamwerken, het bieden van flexibele financieringsregelingen en het samenbrengen van EU- en Nederlandse middelen is van cruciaal belang.
- 3 Kampioen in het aantrekken van Europees en mondiaal talent: Nederland heeft een goede staat van dienst als het gaat om het verwelkomen van internationale studenten en docenten. De allianties kunnen helpen die trechter duurzaam en nuttig te houden door ervaringen met internationale studenten- en stafprogramma's te delen met andere landen en meer in te zetten op gebalanceerde en online uitwisseling. Internationalisering wordt opnieuw gedefinieerd ten gunste van de Nederlandse economie en samenleving.

Nederland moet vol inzetten op deze initiatieven, niet alleen als volger, maar als een belangrijke drijvende kracht die het beleid rond de European Degree, microcredentials en grensoverschrijdende onderzoeksnetwerken vormgeeft. Het grootste risico is het uitblijven van duurzame financiering en beleidsondersteuning.

Laten we daarom een proactieve houding aannemen. Door de allianties tot een kernonderdeel van de nationale innovatiestrategie te maken – in plaats van tijdelijke projecten – kunnen Nederlandse beleidsmakers en universiteitsbestuurders het aanzien en de invloed van het hoger onderwijsstelsel van Nederland op de wereldmarkt vergroten. Dit alles draagt bij aan het verwezenlijken van een Vijfde Vrijheid, het realiseren van een flexibele arbeidsmarkt en het uitbreiden van het concurrentievermogen van Nederland en de EU.